

Hankintaoikaisuvaatimus bussiliikenteen tarjouskilpailua 50/2020 koskien

Hallitus § 105

Esittelijä Toimitusjohtaja Suvi Rihniemi
Valmistelijat Osastonjohtaja Tero Anttila, p. 050 555 2932 ja
lakimies Merja Tapalinen, p. 040 486 6093

Helsingin seudun liikenne järjesti vuoden 2020 alussa kilpailukohdetta 262 koskevan tarjouskilpailun 50/2020. Hankintapäätös tehtiin hallituksen kokouksessa 14.4.2020 § 50. Tarjouskilpailussa voittajaksi valikoitui Helsingin Bussiliikenne Oy. Nobina Oy sijoittui vertailussa toiseksi.

Hankintaoikaisuvaatimus

Nobina Oy (jäljempänä myös ”hakija”) on tehnyt hankintapäätöksestä hankintaoikaisuvaatimuksen, joka on saapunut HSL:n kirjaamoon 27.4.2020. Hankintaoikaisuvaatimus on liitteessä 1. Hankintaoikaisuvaatimuksen kohteena oleva hankintapäätös on annettu tiedoksi sähköisesti tarjoajille 14.4.2020. Hankintapäätös on liitteessä 2. Hankintaoikaisuvaatimus on siten tehty hankintalain (laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) 133 §:ssä säädetyssä 14 päivän määräajassa.

Hakija on tehnyt hankintapäätöksestä myös valituksen markkinaoikeudelle.

Nobina Oy vaatii, että hankintayksikkö tekee hankintaoikaisun ja ensisijaisesti korjaa virheellisen menettelynsä arvioimalla uudelleen tarjoajien soveltuvuuden sekä tarjousten tarjouspyynnön mukaisuuden ja suorittamalla uuden tarjousvertailun erityisalojen hankintalain (1398/2016) edellyttämällä tavalla.

Toissijaisesti Nobina Oy vaatii, että HSL keskeyttää virheellisen menettelynsä ja kilpailuttaa tarjouskilpailun 50/2020 kilpailukohteen uudelleen erityisalojen hankintalain edellyttämällä tavalla.

Hankintaoikaisu liittyy Euroopan komission 28.6.2019 tekemään Helsingin Bussiliikenne Oy:tä koskevaan valtiontuen takaisinperintää koskevaan päätökseen, jossa Nobina Oy oli hakijana.

Muiden asianosaisten kuuleminen

Palvelun toimittajaksi valitulle Helsingin Bussiliikenne Oy:lle on ilmoitettu hankintaoikaisuvaatimuksen vireille tulosta. Heille on myös hallintolain 34 §:n mukaisesti annettu mahdollisuus antaa lausunto oikaisuvaatimuksesta ja he ovat toimittaneet lausunnon, joka on liitteenä 3.

Hankintaoikaisuvaatimuksen perusteet

Hakija väittää, että HSL:n olisi tullut sulkea Helsingin Bussiliikenne Oy pois tarjouskilpailusta, sillä Helsingin Bussiliikenne Oy ei täytä tarjoajille asettuja soveltuvuusvaatimuksia.

Väite taloudellisten edellytysten puutteesta

Hakijan mukaan Helsingin Bussiliikenne Oy ei täytä soveltuvuuden osalta vaadittuja taloudellisia edellytyksiä. Tältä osin hakija viittaa Helsingin Bussiliikenne Oy:n EU:n tuomioistuimelle toimittamaan kirjelmään, jossa

mainitaan konkurssinuhka, mikäli valtiontukien takaisinperinnän täytäntöönpano toteutuu.

Tässä yhteydessä on huomattava, että hankintalainsäädäntö lähtee siitä, ettei edes konkurssituomiota katsota pakolliseksi poissulkemisperusteeksi, vaan sekä konkurssi että sen vireilläolo ovat hankintalain 81 §:n mukaisia harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita.

Erityisalojen hankintalain 83 §:n mukaan hankintayksikön on valittava tarjoajat etukäteen ilmoitettujen puolueettomien perusteiden mukaisesti. Hankintayksikön on suljettava pois sellaiset tarjoajat, jotka eivät täytä näitä ehtoja. Tarjoajan valintaperusteiden on oltava toimittajien saatavilla.

Samana säännöksen perusteella hankintayksikkö voi soveltaa tarjoajan soveltuvuuden arviointiin ja valintaan hankintalain 81 §:ssä säädettyjä harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita sekä hankintalain 85 §:ssä säädettyjä taloudelliseen ja rahoitukseen liittyviä vaatimuksia.

Hankintayksiköllä on siten laaja harkintavalta soveltuvuusstandardien asettamisessa. Poikkeuksena tästä on vain erityisalojen hankintalain 84 §, jossa luetellaan pakolliset poissulkemisperusteet.

On myös huomattava, että tarjoajien valintaperusteiden on oltava toimittajien saatavilla, eikä hankintayksikkö siten voi perustaa päätöstään tarjoajan poissulkemisesta kriteeriin, joka ei ollut saatavilla tarjoustähtäessä.

Tarjouskilpailun 50/2020 tarjouspyynnön mukaan tarjouskilpailun ratkaisemisen ensimmäisessä vaiheessa suljetaan pois ne tarjoajat, joiden ei taloutta ja muuta toimintaa koskevien tietojen perusteella voida arvioida selviävän tarjouspyynnön velvoitteista.

Taloudellisen toimintakyvyn osalta todettiin tarkemmin, että tarjoaja voidaan sulkea pois tarjouskilpailusta, jos tarjoajan toiminnallinen suorituskyky arvioidaan riittämättömäksi tai taloudellinen tilanne niin huonoksi, että voidaan perustellusti olettaa tarjoajalla olevan vaikeuksia hoitaa liikennöintiä sopimuksen mukaisesti.

Tarjouspyynnön mukaan tarjoajien soveltuvuuden arvioinnissa huomioitiin lisäksi seuraavat seikat:

- Tarjoaja suljetaan pois tarjouskilpailusta, jos häntä tai hänen alihankkijaansa koskee jokin erityisalojen hankintalain (1398/2016) 84 §:n mukainen pakollinen poissulkemisperuste tai, jos hän tai hänen alihankkijansa ei täytä hankintayksikön asettamia soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia.
- Tarjoaja voidaan sulkea pois tarjouskilpailusta, jos häntä tai hänen alihankkijaansa koskee jokin hankintalain (1397/2016) 81 §:n harkinnanvarainen poissulkemisperuste.

Helsingin Bussiliikenne Oy on toimittanut tarjouksensa yhteydessä kaikki pyydyt taloudelliseen asemaan ja muihin soveltuvuusvaatimukseen liittyvät tiedot ja ne ovat olleet vaaditun mukaiset.

Helsingin Bussiliikenne Oy on toimittanut kaikki vaadittavat selvitykset liittyen taloudellisten vaatimusten täyttymiseen. HSL on ollut tietoinen taloudelliseen tilanteeseen liittyvästä riskistä. Valtiontukien takaisinperintään liittyy runsaasti oikeudellisia epäselvyyksiä ja Helsingin Bussiliikenne Oy:llä on edelleen käytettävissään oikeusturvakeinoja täytäntöönpanon mahdolliseen estämiseen.

Helsingin Bussiliikenne Oy:n sulkeminen pois markkinoilta HSL:n omilla linjauksilla johtaisi tilanteeseen, jossa bussiliikenteen jo nyt hyvin supistunut markkinatilanne supistuisi edelleen.

Helsingin kaupunginhallitus on päätöksellään [11.5.2020 § 13](#) päättänyt valtiontuen takaisinperinnästä ensisijaisesti kaupungin yhtiöltä Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ltä ja toissijaisesti Helsingin Bussiliikenne Oy:ltä. Päätös ei ole lainvoimainen ja siitä voidaan valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen.

Väite tietojen antamisen laiminlyönnistä

Hakijan mukaan Helsingin Bussiliikenne Oy ei ole antanut taloudellisesta ja rahoituksellisesta asemastaan HSL:lle tarjouksessaan ajantasaista tietoa. Hakijan mukaan Helsingin Bussiliikenne Oy on jättänyt kertomatta HSL:lle Euroopan unionin yleisen tuomioistuimen (EUYT) 13.3.2020 antamasta hylkäävästä päätöksestä liittyen valtiontukien takaisinperinnän välitoimihakemukseen, jolla pyrittiin lykkäämään valtiontuen takaisinperintää.

HSL on ollut koko hankintamenettelyn ajan tietoinen valtiontukien takaisinperintään liittyvästä riskistä ja myös siihen liittyvistä erilaisista oikeudellisista tulkinnoista. HSL oli tietoinen tarjouksia vastaanottaessaan myös EUYT:n välitoimihakemuksen hylkäämisestä.

HSL ei ole tarjouspyynnössään edellyttänyt tarjoajia toimittamaan tietoja vireillä olevista oikeudenkäynneistä tai niihin liittyvistä päätöksistä. Näin ollen Helsingin Bussiliikenne Oy:tä ei olisi edes ollut mahdollista poissulkea sillä perusteella, ettei Helsingin Bussiliikenne Oy ole toimittanut tarjouksen yhteydessä tietoa päätöksestä liittyen valtiontuen takaisinperintäasiaan.

Väite kilpailun vääristymisestä

Hakija esittää hankintaohjelmassaan myös väitteitä markkinavääristymistä viitaten komission 28.6.2019 valtiontuen takaisinperintää koskevan päätöksen tulkintoihin. Komission päätös on riitautettu ja päätöstä koskien on vireillä kumoamiskanteita Euroopan unionin yleisessä tuomioistuimessa. Helsingin Bussiliikenne Oy:n lisäksi kumoamiskanteen on nostanut Helsingin kaupunki. Suomen valtio on hyväksytty väliintulijaksi tukemaan kanteissa esitettyä vaatimusta. Tarjousten vertailun yhteydessä on tarkasteltu muun muassa tarjouksiin liittyviä uuden kaluston hankintoja sekä käytettävän kaluston odotettavissa olevaa pääoma-arvoa sopimuskauden päättyessä. Tehdyt selvitykset eivät tue väitettä markkinavääristymästä.

Johtopäätös

Hakijalla on virheellinen käsitys tarjouspyynnössä tarjoajille asetetuista soveltuvuusvaatimuksista. Helsingin Bussiliikenne on täyttänyt kaikki soveltuvuusvaatimukset.

Hankintayksikön ei ole tullut sulkea voittanutta tarjoajaa kilpailusta. Hankintayksikön menettely ei ollut syrjivää.

Hankintaohjelmassa ei ole esitetty sellaisia perusteita, jotka edellyttäisivät hankintapäätöksen muuttamista. Hankintaohjelmassa esitetty vaatimus on siten hylättävä.

Ehdotus	Hallitus päättää hylätä Nobina Oy:n 27.4.2020 tekemän hankintaoikaisuvaatimuksen hallituksen päätöstä 14.4.2020 § 50 koskien ja todeta, että tarjouskilpailun lopputulos ei muutu.
Päätös	Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.
Liitteet	Hallituksen hankintapäätös 14.4.2020 § 20 Nobina Oy:n hankintaoikaisuvaatimus Helsingin Bussiliikenne Oy:n vastine